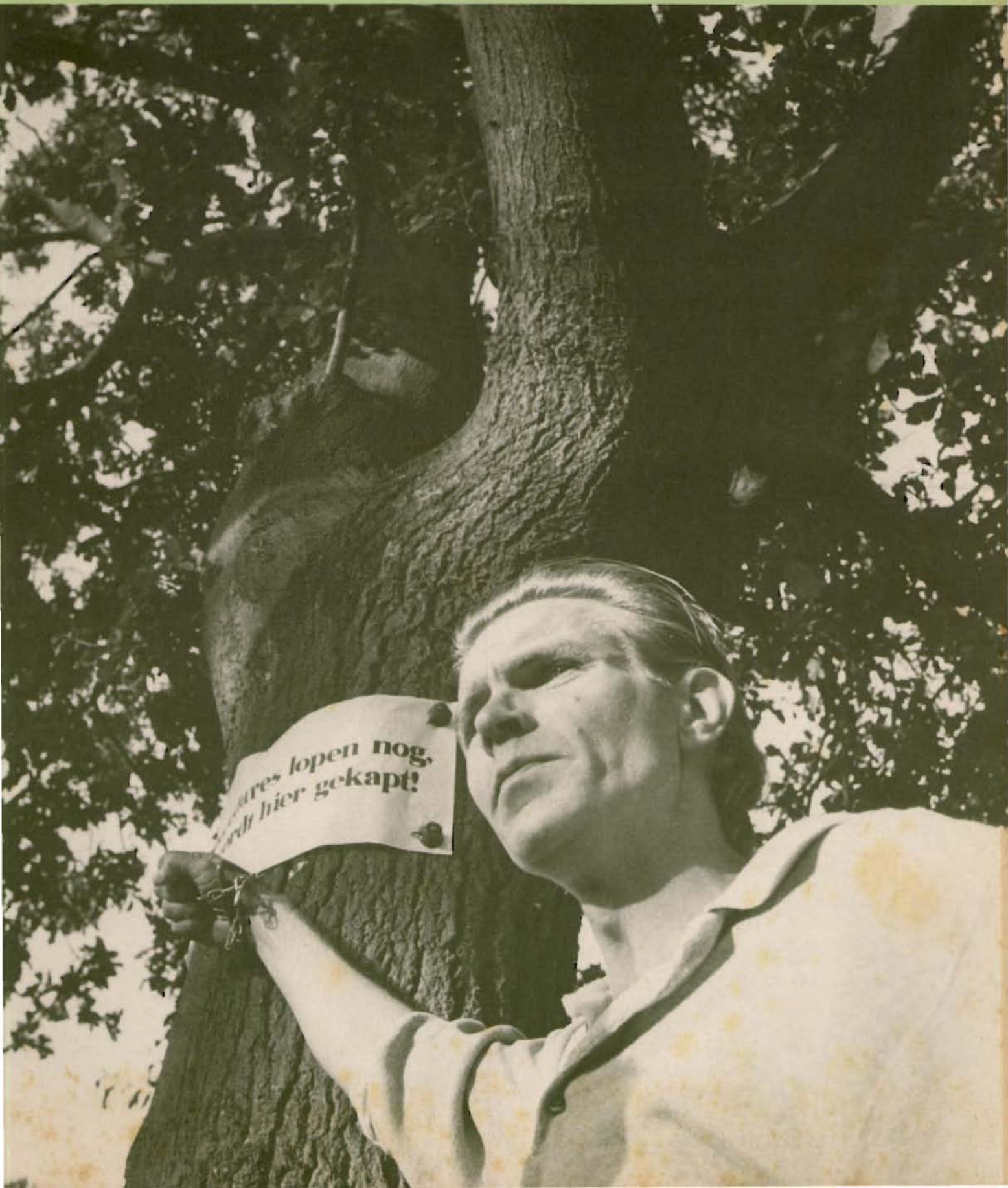

Prijs f 2,50

bomen | nieuws

Nummer 6 - november/december 1992

Een uitgave van de Bomenstichting

DENDRO-LOGISCH BOOM- VERZORGING

● DENDROSAN	- wondafdekmiddel
● SIOSAN	- wondbehandelingsmiddel
● SAPSTOP	- wondbehandelingsmiddel
● PLANTINGSSPRAY	- anti-verdamping
● HØKAN	- vlb. meststof
● ALGIHUM	- komposteermiddel
● DENDROVORM	- org. meststof
● DENDROMIX	- diepte bemesting
● BELU	- beluchtingsysteem
● ENKADRAIN	- lucht drain
● BELU ROOSTER	- boomroosters

COPIJN UTRECHT
ITS B.V.

Handelsonderneming

Gageldijk 4F Postbus 9177, 3506 GD UTRECHT

 Tel. 030-610808 Fax: 030-612140

GROEN | BEHEER

Het beheersbare beheersysteem voor de groensektor.

Mogelijkheden van budgetteringsover-
zichten, alternatieven, urenregistratie/
nakalkulatie, besteksverwerking etc.

Koppelbaar met digitale systemen en
GROEN-kalkulatie II.

Modulair opgebouwd en multi-user versie
beschikbaar.

Postbus 112
2770 AC Boskoop
Tel. 01727-18499

ADVIES EN ONDERZOEK OP HET GEBIED VAN DE BOOMVERZORGING

● ONDERZOEK, ADVISERING EN RAPPORTAGE

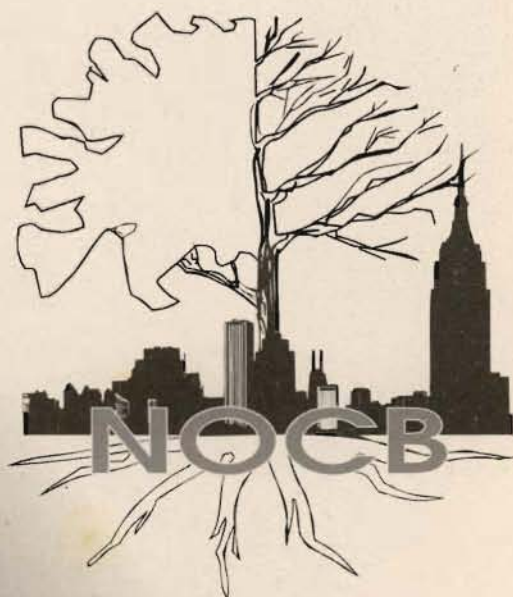
- standplaatsonderzoek
- stabiliteitsbeoordelingen
- conditie- en vitaliteitsonderzoek
- direktievoering
- enz.

● BEHEERSPLANNING EN AUTOMATISERING VAN DATAGEGEVENS

● TAXATIE EN WETGEVING

- waardebeoordelingen
- expertise
- schadetaxaties
- wetgeving

● BEËDIGD TAXATEUR VOOR BOMEN EN HOUTIGE GEWASSEN

N.O.C.B. Nederlands Onderzoek en advies Centrum voor de Boomverzorging

Postbus 168 - 6930 AD Westervoort

Telefoon 08303 - 17550

HET N.O.C.B. VOOR ONAFHANKELIJK EN PRAKTIJKGERICHT ONDERZOEK EN ADVIES

In dit nummer...

116

Het Nederlandse bos, stervend of niet?

Half oktober maakten het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij en Natuurmonumenten, de twee grootste terreinbeherende organisaties in ons land, de vitaliteitcijfers bekend. Na het redelijk optimisme van vorig jaar, toen de verslechtering zich leek te stabiliseren, is het nu om te huilen. De bossen staan te kwijnen en we zijn er met z'n allen schuldig aan. Of we er ook wat aan doen? Marjan van Elsland geeft een openhartige beschouwing.

118

Een dagje met een ketting aan een eik

Het enige redmiddel als je een boom wilt behouden en de zagen ronken al, is jezelf aan de boom vastketenen. Bert van Baar deed dit en beschreef zijn ervaring. Hij vertelt ook hoe het met de boom afliep.

127

Rob Buys haalt de natuur naar de stad

Doordat de vestigingsplaats van de Bomenstichting Utrecht is, hebben we vanzelfsprekend veel te maken met het boombeleid in die stad. Een verantwoordelijke man op het groengebied is Rob Buys. Mirjam Lammertink had een gesprek met hem, waarin vooral wordt ingegaan op het handhaven van de vele monumentale bomen die de stad rijk is.

130

De tamme kastanje in cultuur en kunst

Onvermoeibaar gaat de heer Gremmen voort met zijn bijdragen voor 'Bomen in de kunst'. Hij put daarbij uit een schat van informatie, die hij verzamelde op zijn vele reizen langs musea in de wereld. De tamme kastanje, zo'n tweeduizend jaar geleden door de Romeinen bij ons ingevoerd, is dit keer aan bod.

En verder in dit nummer

Van de redactie	116	Prijzen voor Floriade-inzending	
Ramp dreigt voor beuken in het (Gelderse) land	117	Boom Bos Hout	129
Meedoen met groen	119	Snoeien of slopen	131
Nieuws van het bomenfront	121	Nederlandse afvaardiging op Open Franse	
Een treurbeuk uit een ver Haags verleden	122	Klimwedstrijden presteert goed	133
Nieuwe model-kapverordening	123	Puzzel	133
Herstelbijdragen monumentale bomen	124	Boeken	134
Stamgasten - Aart de Veer, voorzitter van de redactie van Bomennieuws	125	Voor u gelezen	135
Herdenkingsbomen (slot)	128	W.H.Vliegenbos; renovatie Amsterdamse stijl	135
		Agenda	135

Van de redactie

Wat zouden we graag eens een gewoon nummer van Bomennieuws maken! Met aardige artikelen over mooie bomen die door iedereen beschermd worden. De werkelijkheid is anders en zo opent Bomennieuws ditmaal met het sombere verhaal over de toestand waarin de Nederlandse bossen en bomen volgens de jongste metingen verkeren. Wij reageren op die sombere berichten met onze eigen, vaak lokale, akties, waarin onze kontaktpersonen een belangrijke rol spelen. Niet altijd boeken zij direct succes voor de bomen, zie bijvoorbeeld het artikel over de persoon in Schoorl die zichzelf aan een eik ketenende. Op den duur kan dit optreden natuurlijk wel positieve gevolgen hebben! Gelukkig zijn er ook altijd weer akties met resultaat. De eeuwenoude treurbeuk bij

Lyceum Zandvliet in Den Haag is blijven staan en daar schijnen ook de naburige ambtenaren van het uitbreidende Ministerie van Economische Zaken niet om te treuren(!).

De Floriade 1992 is voorbij en daar besteden wij uiteraard aandacht aan. Zowel voor het interview als de rubriek Stamgasten hebben we het ditmaal dichtbij huis gezocht, nl. bij een groenmedewerker van Utrecht en in de kring van onze eigen redactie.

Met het laatste artikel over herdenkingsbomen van Dick Polvliet en alweer een bijdrage over bomen in de kunst (de tamme kastanje) van dr. J. Gremmen en diverse vaste rubriekjes completeren wij deze 'boomrijke' jaargang. En natuurlijk hebben wij ook aan onze trouwe puzzelaars gedacht.

Het Nederlandse bos, stervend of niet?

Marjan van Elsland

Half oktober maakten het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij en de Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten bekend, dat het met de vitaliteit van de Nederlandse bossen slecht is gesteld.

Als mogelijke oorzaken werden genoemd: vermesing, verzuring en verdroging, gecombineerd met de droge zomers van de afgelopen jaren en insekte- en schimmelaantastingen. Daarnaast echter weten we al enkele maanden, dat de 'staande houtvoorraad' (de hoeveelheid oogstbaar hout in het bos) groter is dan ooit. En dat komt niet alleen doordat men de bomen tegenwoordig ouder laat worden voordat ze geoogst worden, maar ook doordat de bomen gemiddeld goed groeien. De wetenschap staat voor een raadsel: hoe is dit met elkaar te rijmen? Enerzijds staan de bomen er ongezond bij als gevolg van milieuproblemen en natuurlijke oorzaken, anderzijds blijken ze nog wel

te groeien. Mensen beginnen zich af te vragen, of er nog wel sprake is van eerlijke voorlichting. Worden de vitaliteitscijfers soms bewust overdreven om de nodige milieumaatregelen sneller te kunnen doorvoeren? En staat het bos er werkelijk zo slecht bij? Als leek zie je dat niet zo, je denkt al gauw dat het meevalt.

Hierna wil ik duidelijk maken, hoe ik erover denk naar aanleiding van de informatie die ik van diverse kanten heb gekregen.

Vermesting, verzuring en verdroging zijn drie ernstige milieuproblemen. De gevolgen ervan voor de natuur zijn echter bijzonder moeilijk te meten, omdat deze drie in vloedend nauwelijks los van elkaar kunnen worden onderzocht en bovendien worden versterkt of verzwakt door allerlei natuurlijke zaken, zoals het weer en ziekten. Het enige, dat nu wordt gemeten, is de vitaliteit van de bomen in het bos. Dit gebeurt volgens objectieve criteria en er kan dus niet mee worden gerommeld. Deze cijfers wijzen uit, dat de conditie van de bomen - gemiddeld genomen - tussen 1991 en 1992 sterk is afgenomen. De precieze oorzaak daarvan is niet aan te wijzen, omdat de mogelijke oorzaken zo complex zijn en niet te scheiden. Maar met je gezonde verstand kun je wel nagaan, dat vermisting en verzuring het hele ecosysteem in de war sturen. En dat de verdroging als gevolg van grondwateronttrekking ernstiger gevolgen heeft, als het vier jaar achter elkaar nauwelijks regent in de periode dat de bomen het water juist zo hard nodig hebben. En dat schimmels en insecten dankbaar gebruik zullen maken van de verzwakte toestand van de bomen (ook wel 'stress' genoemd) en daardoor ernstiger achteruitgang veroorzaken dan wanneer de bomen een goede conditie hadden gehad. Het zou door de overbemesting met stikstof kunnen komen, dat de bomen (gemiddeld) nog goed groeien, maar daar zal dan snel een eind aan komen, omdat andere voedingselementen niet in grotere hoeveelheden beschikbaar komen.

Moeten we eerst wachten op een uitgebreid wetenschappelijk onderzoek om de juiste oorzaken in de

goede verhoudingen aan te tonen, vóór we uiteindelijk maatregelen gaan treffen? Niet alleen de vitaliteit van de afzonderlijke bomen, maar ook de kwaliteit van het totale ecosysteem gaat aantoonbaar achteruit. Kwalitatief hoogwaardige planten en dieren verdwijnen en maken plaats voor bramen en grassen. Iedereen kan dat zien. De bossen zullen voorlopig wel blijven bestaan: de natuur past zich altijd aan; er zullen alleen sterke soorten

planten, dieren, bomen en andere organismen overblijven in een sterk verarmd ecosysteem, dat het nauwelijks verdient, nog bos te worden genoemd. Bovendien hebben de milieuproblemen niet alleen invloed op het boscysteem, maar op de hele natuur en ook op onze eigen gezondheid. Ik pleit dus opnieuw voor brongerichte maatregelen, ofwel het op korte termijn terugdringen van VERMESTING, VERZURING en VERDROGING, hoe pijnlijk die maatregelen wellicht voor individuele mensen zullen zijn.

Bomenschouw Luc Noordman

"Ramp dreigt voor de beuken in het (Gelderse) land"

De laatste jaren staan vele (bruine) beuken in Gelderland er minder vitaal bij. Deze zomer, heb ik tijdens de Bomenschouw nog nauwelijks vitale (bruine) beuken gezien.

De laatste jaren heeft Nederland vrij droge zomers gehad, maar dit kwam in het verleden wel vaker voor. Op sommige plaatsen zoals in de Geldersche vallei en vele andere gebieden, is er sprake van een sterke grondwaterstanddaling! Het winnen van drinkwater in combinatie met een betere/snellere ontwatering van de landbouwgronden is de oorzaak van deze sterke grondwaterdaling, die vooral voor de beuken niet is bij te benen!

Behalve de oudere beuken worden ook de oude eiken en sommige andere boomsoorten bedreigd. Ook in Limburg worden de verdrogingsproblemen steeds groter.

Behalve de al eerder genoemde oorzaken speelt hier de bruinkoolwinning in Duitsland een grote rol. Voor deze bruinkoolwinning worden grote gebieden tot grote diepte ontwaterd. Dit onttrokken water wordt via de Rijn afgevoerd. Dit heeft grote gevolgen voor het grondwaterpeil in de Nederlandse grensstreek. Vooral de laatste jaren is dit sterk gedaald.

Oplossing van dit probleem, mede gezien het internationale karakter, is echter niet eenvoudig. Terugvoeren van het grondwater zou al een begin zijn, maar dat vraagt allerlei technische voorzieningen. Dat er spoedig aandacht aan dit probleem moet worden besteed, is duidelijk.

Enkele boomsoorten zullen zich wellicht kunnen aanpassen, maar vooral de (oudere) beuken en vaak ook de eiken zullen het, als dit zo door gaat, niet overleven.

Een dag met een ketting aan een eik

Bert van Baar

In het centrum van het Noordhollandse duindorp Schoorl moet een hoog gebouw verrijzen, bestemd voor horeca, winkels en woningen. De plek is omstreden: aan de voet van het Klimduin, een zeer karakteristiek punt in het natuurrijke duinbosgebied. Terwijl nog een AROB-procedure loopt, geeft de gemeente Schoorl op 16 september 1992 een kapvergunning af. Twee aktievoerders worden de volgende morgen ongerust wakker. De een stuurt een fax naar de Raad van State, de ander ketent zich vast aan de eik. De Raad van State schorst de kapvergunning nog op dezelfde dag. Verslag van een aktievoerder.

Foto: Studio Wick Natzjij

07.30 Telefoon. Omwonende meldt dat er gekapt wordt. Ik hoor op de achtergrond het jankende geluid van motorzagen.

07.31 Bellen. Advies vragen aan Wil Bijlsma van de Bomenwacht in Akmaar. "Politie laten checken of er een kapvergunning is. Zo niet, proces-verbaal laten opmaken".

07.35 Overleg met bestuursleden van onze vereniging De Duinkant. Politie wordt gebeld. Radio Noord-Holland ingeseind.

07.45 Leve de fax! Ik stuur het Noordhollands Dagblad een krabbeltje.

07.50 Ik maak foto's bij het klimduin. Er zijn al wat bomen om. Ik merk dat ik in mijn woede niet eens meer weet welk soort boom op die ene gapende plek stond. Politie controleert de kapvergunning. Die is echt.

08.15 Ik spurt naar huis. Ik wil iets doen. Ik sloop de kettingen van een houten fotostatief en gooi snel hamer, spijkers en twee gereedschapshaken in mijn fietstas. Leve de computer en printer! Ik draai snel een affiche uit: 'AROB-procedures lopen nog, en TOCH wordt hier gekapt!'

08.35 Bij het Klimduin vraag ik of de eik naast de supermarklook om moet. "Jazeker", zeggen de mannen van de kap. Ik keten mijn rechterpols twee meter van de grond vast aan de stam. Ik sta met de arm omhoog. Laat ik het mezelf maar niet te makkelijk maken.

09.10 Verslaggever van Radio Noord-Holland praat met medebestuurslid Gé en vraagt mij hoe lang ik van plan ben dit vol te houden. Tja, goeie vraag. In elk geval vandaag, zeg ik.

09.15 Fotograaf en verslaggever van de Alkmaarsche Courant. Verder is het stil. Bezoekers van de supermarkt reageren ronduit schichtig. Je hoort ze denken dat ik niet goed bij mijn hoofd ben om mezelf aan een boom vast te ketenen.

09.30 Een omstander haalt een kopje koffie voor me bij het café aan de overkant. Ik vraag me af hoe dat moet met plassen, want ik zit wel muurvast.

10.10 Er komt een jongen met een kettingzaag naar de boom. Doet alsof-ie gaat zagen en zijn collega neemt een foto. Voor hun plakboek.

10.25 De mevrouw van de kledingzaak aan de overkant vraagt wat ik in mijn koffie wil. En een paar uur later brengt ze bruine boterhammen met jam en appelstroop.

12.30 Nu komen er langzamerhand toch wat mensen praten. Ik moet veel uitleggen. Ik merk dat bijna iedereen het doodeng vindt, een man aan een boom.

14.10 Of ik niets beters te doen heb, vraagt een grijze mevrouw. De enige negatieve reactie van de hele dag. Ik vertel dat ik een subjectieve natuurjournalist ben. Dat ik onder meer voor Grasduinen werk, voor het WNF, Natuurmonumenten en het Noordhollands Landschap en dat je de wereld niet alleen van achter je bureau kunt veranderen.

14.40 Mijn arm begint wat pijnlijk te worden. Een man komt langs met een kleine cassetterecorder. Heeft de uitzending van Radio Noord-Holland voor me opgenomen. De dichter Gerrit Bakker met wie ik vanmorgen een klein uurtje over natuurpoëzie heb staan praten, komt langs met de laatste aardbeien van zijn volkstuin.

15.30 Nog steeds geen reactie van de Raad van State op ons gefaxte verzoek tot schorsing van de kapvergunning. De zagen janken verderop luistig door. Ongeveer de helft van de bomen op het bouwterrein is al om.

16.30 De kapploeg gaat naar huis en ik maak mezelf los. Ik moet nu echt nodig plassen.

18.00 We horen dat de Raad van State de kapvergunning heeft geschorst!

Tenslotte

De gemeente Schoorl 'vergeet' dat nieuws vervolgens door te geven aan de aannemer. Snel ingrijpen door onze vereniging voorkomt dat het werk de volgende dag gewoon doorgaat. Dan verstrykt de tijd. Vrijdag 6 november 1992. De Raad van State wijst alle bezwaren tegen bouw en kap af. Lelijke hoogbouw en parkeerplaatsen aan de duinvoet. Eik exit.

Meedoen met groen

Voor een goed beheer van het stedelijk groen is samenwerking tussen de professionele groenbeheerders en de buurtbewoners noodzakelijk. In veel steden staat deze samenwerking nog in de kinderschoenen. Gemeenten weten vaak niet hoe ze bewoners in hun beleid moeten betrekken en staan sceptisch tegenover de haalbaarheid van bewonersparticipatie.

Edwin Koot

Het Nederlands Platform voor Stadsecologie heeft op 17 september samen met Ecosol een studiedag gehouden over bewonersparticipatie in de stadsecologie. Een studiedag met allemaal 'groene mensen': mensen van plantsoenendiensten, beleidsmedewerkers van nationaal tot gemeentelijk niveau, opbouwwerkers en medewerkers natuur- en milieueducatie.

Als in een treincoupé hebben ze anoniem plaatsgenomen in de zaal, in stille afwachting van wat komen gaat. Een vlammend betoog van mevrouw Berends, beleidsmedewerkster van de Rijksplanningologische Dienst, brengt snel verandering in deze houding. "Wij beheerders van het stadsmilieu moeten meer openstaan voor andere mensen en andere ideeën", aldus Berends. Om haar woorden kracht bij te zetten stelt zij de zaal voor kennis te maken met de burens. Aarzelend wordt hieraan gevolg gegeven en binnen de kortste keren is iedereen in geanimeerd gesprek. Na enkele minuten neemt Berends weer het woord: "Hier draait het dus om. De eerste stap die wij moeten zetten is in contact treden met de buurtbewoners en luisteren naar wat zij ons te zeggen hebben".

raken meer betrokken bij hun woonomgeving. Het is zaak die betrokkenheid niet te beheersen, maar slechts te sturen. De praktijk wijst uit dat er dan veel meer mogelijkheden zijn voor het scheppen en onderhouden van een goed stadsmilieu.

Delft

De Bomenstichting is betrokken geweest bij een geval in Delft, een mooi voorbeeld van de positieve gevolgen van de betrokkenheid van de buurtbewoners. Het park rond de ERA-flats moest grondig worden gerenoveerd. De flatbewoners werden al vroeg betrokken bij de plannen. In het definitieve plan zouden langs een bosachtig pad bijna alle bomen (30 populieren) worden gekapt. Uit een handtekeningactie bleek dat een overgrote meerderheid tegen dit deel van het plan was. De gemeente was in eerste instantie teleurgesteld over de late reactie van de bewoners. Deze stelden op hun beurt dat er te weinig geluisterd was naar hun mening. De gemeente heeft toen dit deel van het plan bijgesteld. De bewoners zijn nu tevreden en het plan van de gemeente wordt nu gedragen door de buurtbewoners.

Veel bomen in dit parkje bij de ERA-flats in Delft zouden moeten wijken als gevolg van de renovatieplannen voor dit park. Omwonenden konden een kaalslag voorkomen door bezwaar te maken tegen de plannen.

foto: Fred Nijs

Tegenwoordig is een goed beheer van het stadsmilieu niet meer mogelijk zonder een zekere zorg en betrokkenheid van de bewoners, voor wie het allemaal bestemd is. De groenbeheerders moeten bewonersparticipatie gaan stimuleren. De mensen krijgen steeds meer vrije tijd, worden mondiger en

Bovendien heeft dit geval voor een sneeuwbalect gezorgd. De gemeente is zich ervan bewust geworden dat de inspraak beter geregeld moet worden. Plaatselijke groene actiegroepen worden, na jarenlang tevergeefs te hebben geroepen, nu eindelijk gehoord door de gemeente.

Pius Floris

BOOMVERZORGING

Baarzenstraat 17
5262 GD Vught
073 - 56 72 35

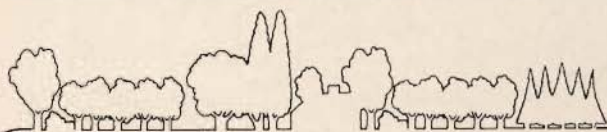
VOOR EEN FLORISSANT BOMENBESTAND

VAN JAARVELD / VAN SCHERPENZEEL

BOOMTOTAALZORG

Overeind 42, 3998 JB SCHALKWIJK
Telefoon: 03409 - 1880
Fax: 03409 - 2366

boomkwekerij hoveniersbedrijf

GROENCENTRUM **TONSEL**

HORLOSEWEG 10 - 12, 3845 LA HARDERWIJK

Tel.: 03417-59614

VOOR AANLEG EN ONDERHOUD VAN:

- * Plantsoenen, openbaar groen
- * Gazons en sportvelden
- * Windsingels, erfbeplantingen
- * Recreatie-terreinen
- * Bedrijfs- en industriebeplantingen
- * Wegbermen en ruwgrasterreinen

VOOR LEVERING VAN:

- * Park- en laanbomen
- * Eiken in vele soorten en variëteiten
- * Zware solitairbeplanting
- * Sierheesters, rozen
- * Coniferen en heesters
- * Bos- en haagplantsoenen

VERZORGING VAN:

- * Dunnings- en veiligingswerkzaamheden
- * Houtaankoop
- * Alle voorkomende plantwerkzaamheden
- * Verzorgen en adviseren van subsidieaanvragen
- * Wildafweervoorzieningen
- * Inventarisatie/beheersplannen

Borren Boomverzorging

N.C.H. arb. qualified.

• Rooien • Snoeien

Aanplanten • Standplaatsverbetering

• Adviezen

Twelloseweg 17A • 7419 BJ Deventer • Tel. 05700-13269

Advies en Uitvoering

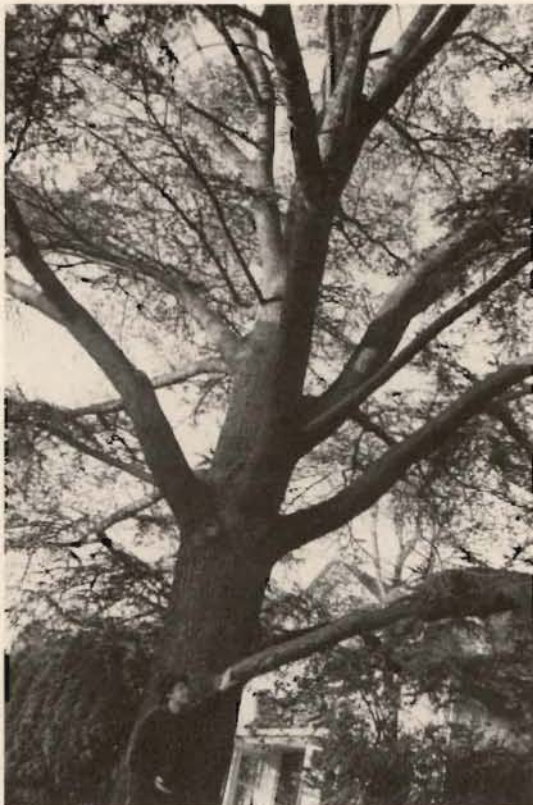
- Groeiplaatsverbetering
- Snoeiwerkzaamheden
- Verplantingen

oranjewoud Sectie Groen/Boombeheer

Telefoon 05920-44099

Nieuws van het bomenfront

Steeds meer mensen weten de weg naar de Bomenstichting te vinden. Vaak reageren ze naar aanleiding van onze reclamecampagne, de advertenties in dag- en weekbladen of op publikaties van de Bomenstichting. Zo raakt de Bomenstichting steeds beter op de hoogte wat er zich in het land afspeelt, en kan zij zonodig actie ondernemen. Een greep uit de voorbeelden.

Hilversum

Over bomen in Hilversum is de laatste tijd veel te doen geweest. Een reden voor onze bomen-schouw, Luc Noordman, om deze stad eerder dan gepland te schouwen. Tijdens deze schouw bleek het visitekaartje van Hilversum, de Atlasceder aan de Soestdijkerstraatweg, op sterven na dood. Twee jaar geleden werd de weg langs de boom verlaagd en daarna werden nog eens langs de andere kant van de boom leidingen gelegd. Werkzaamheden die het wortelstelsel flink hebben beschadigd en de bodem zodanig hebben verhard, dat de penetrograaf (meetinstrument voor bodemverdichting) van Noordman nauwelijks de grond in kwam!

Op verschillende plaatsen in Hilversum dreigen bomen te verdwijnen. Het voormalig RKZ-terrein is nu bouwrijp, maar over het lot van de bomen is nog niets bekend. Dat geldt ook voor de bomen bij hotel-restaurant Hof van Holland, die mogelijk moeten wijken voor een overdekt winkelcentrum.

Een positief nieuwtje uit Hilversum is dat de bloedbank een aangrenzende villa heeft gekocht om uit te kunnen breiden. Zo kon een monumentale rode beuk blijven staan.

Nijmegen

Uit Nijmegen kwam kort na de schouw een alarme-rend telefoontje binnen. Op het terrein van weder-om een voormalig ziekenhuis zouden bomen illegaal zijn gekapt. De verantwoordelijke sloper heeft een proces-verbaal aan zijn broek gekregen. Onderzocht wordt nog of deze sloper misschien in opdracht werkte van de projectontwikkelaar. De Bomenstichting blijft deze zaak op de voet volgen.

Limburg

De Bomenstichting is ook maar eens een kijkje gaan nemen in het Zuiden des lands. In Roermond moet een monumentale plataan (waarde volgens de methode Raad 100.000 gulden) wijken voor een nieuw gerechtsgebouw. In Sittard dreigden twee grote bomen te verdwijnen. Door ruime aandacht aan deze zaak te geven is het plaatselijke IVN, gesteund door enkele politieke partijen en de Bomenstichting, erin geslaagd de gemeente ertoe te bewegen één beuk in het bouwplan op te nemen. Op een steenworp afstand wordt de gemeente Geleen geen strobreed in de weg gelegd door plaatselijke actiegroepen. Als gevolg van een ambitieus vernieuwingsplan zijn bijna alle grote bomen verdwenen. De Bomenstichting heeft aangedrongen op het behoud van enkele grote bomen. De gemeente Geleen heeft slechts met verdere kapactiviteiten gereageerd.

Deze zeer markante Ceder in Hilversum, heeft de laatste jaren als gevolg van beschadigingen aan de wortels behoorlijk aan vitaliteit ingeboet (foto links).

foto: Arnoud Koot

De paardekastanje op het voormalige AZU-terrein in Utrecht zou eerst in de bouwplannen worden opgenomen. Later werden de plannen enigszins gewijzigd en zou de boom toch moeten verdwijnen. De plantsoendienst weigerde echter een kapvergunning te verlenen.

foto: Edwin Koot

Utrecht

In Utrecht worden drie monumentale bomen bedreigd. Een ervan, een paardekastanje, is inmiddels gered. De bouw van een tunnel onder het spoor bedreigt een plataan met een omtrek van 5 meter 70. Het traject van de tunnel is echter nog niet vastgelegd. Evenmin is bekend of een 150-jarige iep de nieuwbouw overleeft.

Amerongen

Op het Erica-terrein moeten 16 appartementen verrijzen. Ondanks toezeggingen van de gemeente dat zoveel mogelijk bomen zullen worden gespaard, moeten toch maar liefst 72 bomen worden gekapt. De bezwaarprocedure loopt nog, maar het is niet ondenkbaar dat de gemeente reeds tot kappen overgaat.

Zaanstad

De gemeente Zaanstad vindt dat zij een zeer vooruitstrevend kapbeleid heeft. De Bomenstichting zet

vraagtekens bij de bepaling die in de kapverordening is opgenomen, dat de gemeente voor haar eigen bomen geen kapvergunning hoeft aan te vragen. De Bomenstichting gaat binnenkort met de gemeente rond de tafel zitten.

Leiden

Het Militair Invalidenhuis in Leiden wordt verbouwd tot appartementencomplex. Dertien bomen (met een waarde van ongeveer een half miljoen gulden) moeten hiervoor verdwijnen. Bovendien zijn er nog andere bomen in gevaar doordat de waterhuishouding danig zal worden verstoord door de aanleg van een ondergrondse parkeergarage.

U ziet, er is voor de Bomenstichting nog heel wat werk aan de winkel. De resultaten zijn echter bemoedigend. Steeds meer gemeenten zien het belang van een goed bomenbeleid in.

Edwin Koot

Een treurbeuk uit een ver Haags verleden

C.L. van der Leer, conrector Zandvliet

De plaats waar nu het gebouw van de Christelijk Scholengemeenschap Zandvliet staat was ook vroeger al zeer vermaard. Zoals zo vaak begon het eeuwen geleden allemaal met een eenvoudige boerenhofstede. Door de bijzonder gunstige ligging ten opzichte van de stad werd deze hofstede al snel omgetoverd tot een echte buitenplaats. Hier kon de welgestelde eigenaar het drukke stadsleven als een heuse 18de-eeuwse forens combine-

ren met de genoegens van een rustig buitenleven. En zo vermeldt de geschiedenis dat in 1752 de Haagse stads-doctor Martinus Wilhelmus Schwencke de buitenplaats Zandvliet aan de Bezuidenhoutseweg kocht. Martinus had één grote passie: bloemen en planten. Dus liet hij op zijn landgoed Zandvliet bij de bossloot een Hortus Medicus aanleggen: een prachtige tuin, die weldra wereldberoemd werd door de veelheid aan geneeskrachtige kruiden en bijzondere planten. Martinus ging ook cursussen geven in de botanie aan apothekers en chirurgijns. En zo werd dus twee eeuwen geleden op Zandvliet al les gegeven. In januari 1785 overleed Martinus aan een borstkwaal. Zoals gebruikelijk met belangrijke Haagse personen werd hij in de Jacobskerk begraven. De beroemde tuin heeft hem niet lang overleefd. Zo gaat dat meestal. Maar misschien is er toch nog iets overgebleven als een tastbare en allerlaatste herinnering aan deze wereldvermaarde Hortus.

Samenvatting van twee artikelen verschenen in "Zandvliet-contactbrief" van de Christelijke Scholengemeenschap voor Gymnasium, Atheneum en HAVO in Den Haag.

P.C. la Fargue, 1756. Bossloot met de tuinkoepel van Hortus Medicus Zandvliet collectie Gemeente /Archief Den Haag

De treurbeuk op de binnenplaats, waarvan wordt aangenomen dat die minstens 200 jaar oud is! Tweehonderd jaar later was het inmiddels wel bekend, dat Economische Zaken, de buurman van Zandvliet, vergevorderde plannen had tot een ingrijpende verbouwing. Daarbij liep de treurbeuk grote risico's. Rijksgebouwendienst had een rapport laten opstellen waarin werd geconstateerd, dat de conditie van de treurbeuk zodanig slecht was, dat de boom de verbouwing niet zou overleven. De noodzakelijke graafwerkzaamheden voor de bouw naast de boom zouden de wortels aantasten, die naar men aannam tot op het terrein van Economische Zaken doorliepen. Dat zou de genadeslag voor de boom betekenen. Het voorstel van Rijksgebouwendienst was dan ook om de boom om te hakken en na de bouw te vervangen door een nieuwe, uiteraard veel kleinere. Het rapport wekte grote verbazing bij de Zandvlieters. Hoezo slechte conditie? Liep de boom niet ieder voorjaar overdadig uit om zich tot in de late herfst te tooien met een bladerrijkdom waar menige jongere boom jaloers op zou zijn. Dus werd besloten om de Bomenstichting te raadplegen. De heer Sneep, pl

Stichting was snel ter plaatse. Na een uitvoerig onderzoek waren zijn conclusies duidelijk: de standplaats van de boom was door betegeling en bebouwing niet optimaal. Maar een boom, die ondanks zo'n slechte standplaats zo goed in blad kwam, moest wel een goede conditie hebben. Goed genoeg om zelfs de bouwwerkzaamheden te kunnen overleven, mits tijdens de bouw maar de juiste maatregelen werden genomen. Doorslaggevend bleek de constatering, dat de oude stenen muur, die de afscheiding tussen Zandvliet en Economische Zaken vormde zeer diep in de grond gefundeerd was. Daardoor waren de wortels niet op het terrein van Economische Zaken doorgedrongen. Kortom, er was alle reden om deze, door soort en ouderdom waardevolle boom, te redden. De conclusies van de Bomenstichting werden ook door Economische Zaken met opluchting ontvangen. Immers ook ambtenaren kijken liever tegen een fraaie boom aan dan tegen baksteen. Dus zegde Rijksgebouwendienst toe alle door de Bomenstichting aangegeven overlevingsmaatregelen te zullen nemen zoals speciale watertoevoer naar de boom, omdat tijdens de bouwperiode de grondwaterstand verlaagd zou worden.

In opdracht van Rijksgebouwendienst werden boomverzorgers ingeschakeld om enkele noodza-

kelijke beschermende maatregelen te treffen. Er moesten bijvoorbeeld enkele over de bouwlocatie hangende takken worden weggehaald. En zo gebeurde het ... Als lenige circusartiesten klommen ze in de toch wel erg hoge boom en zwaaiden als volleerde trapezewerkers aan sterke touwen, met

De treurbeuk voor Zandvliet staat bij de Bomenstichting als monument geregistreerd

hun trefzekere kettingzaag, van de ene tak naar de andere. Een adembenemend gezicht. Wel een precisiewerkje, want de hangende takken hebben tot taak om de bast te beschermen tegen zonnebrand. En zonnebrand is voor zo'n boom dodelijk. Dus mocht er geen tak teveel af.

Toen ze een uur later weer naar beneden kwamen was het tijd voor de andere werkzaamheden, zoals het graven van beluchtingssleuven, bemesting en watertoevoer. Zo werd de treurbeuk met vereende krachten voorbereid op één van de meest bedreigende periodes in zijn bestaan. Aan de vitaliteit van de 200-jarige zal het zeker niet liggen. Overleven is hij aan zichzelf verplicht, als laatste tastbare herinnering aan de befaamde kruidentuin uit een ver verleden.

Nieuwe model-kapverordening

De Bomenstichting heeft in samenwerking met de Werkgroep Kapverordening van de Vereniging Stadswerk de knelpunten geïnventariseerd in de inhoud en de status van de huidige model-kapverordening. Sinds kort is mr. Bas Visser, in het kader van zijn PAO-cursus milieurecht, bezig een werkstuk over de kapverordening te maken. Het resultaat zal een voorstel voor een nieuw model zijn met daarbij aanwijzingen om de kapverordening minder 'machteloos' te maken.

Bas Visser werkt samen met de Bomenstichting en de werkgroep. Er wordt ook samenwerking gezocht met de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (V.N.G.) in de hoop het nieuwe model in het vroege voorjaar van 1993 gezamenlijk te kunnen uitgeven. Gemeenten die op dit moment bezig zijn met aanpassingen of er binnenkort mee willen beginnen, kunnen er dus op wachten.

M.v.E.

Herstelbijdragen monumentale bomen

Lindelaan te Usquert kan er weer jaren tegen

Bij boerderij Cleveringheert even ten oosten van het dorpje Usquert (Groningen) staat een heel oude lindelaan. Voor zover uit de inventarisatie be-

Boerderij Cleveringheert even ten oosten van het dorpje Usquert (Groningen)

De lindelaan aan de westzijde was in het verleden verschillende keren geknot. Om de bomen meer kans te geven op herstel werd besloten de kronen opnieuw tot de oude knotplaats af te zetten

foto's: Luc Noordman

kend is geworden, is het de oudste laan van de provincie. De lindes vormen een natuurlijke hoge windkering aan de noord- en westzijde van de boerderij, waar de zeewind in dit kale, vlakke land van Noord-Groningen een zeer bepalende klimaatsfaktor is.

Bomenfonds in 1993

De Bomenstichting beschikt voor 1993 weer over de nodige financiën voor bijdragen tot herstel van geregistreerde bomen. Voor bomen buiten de bebouwde kom ontvangt het Bomenfonds f 100.000,- van het Ministerie van LNV en voor bomen binnen de bebouwde kom krijgen we in ieder geval geld uit het VSB-fonds. Verder zijn we nog in contact met mogelijk andere fondsen en sponsors.

Vanaf oktober zijn we begonnen bijdragen voor het jaar 1993 toe te kennen. Voor zeventien objecten is goedkeuring aan de uitvoering verleend. Hiermee is een bedrag van in totaal ruim f 45.000,- gemoeid. Boomeigenaren die in aanmerking willen komen voor een bijdrage adviseren wij daarom ook tijdig te reageren. Anders is het mogelijk dat er tot 1 oktober 1993 gewacht moet worden voor de nieuwe ronde.

De laan kan verdeeld worden in een stuk met jonge bomen, ongeveer 70 stuks en een deel met ongeveer 100 bomen van zeker twee eeuwen oud. Het jongste deel van de laan blijkt meer last van de zee-wind te ondervinden dan het oudere deel en vertoont enige vermindering van vitaliteit.

Eind vorig jaar werd er op het Bomenfonds een beroep gedaan. Na een grondig onderzoek door boomkundige Luc Noordman en boomverzorger Rogier van Dijk werd in samenspraak met de eigenaar besloten tot een ingrijpende aanpak. Bij het oudste deel kon worden volstaan met het verwijderen van dood hout en het wegnemen van enkele zware, overhangende takken. Het jongere deel vertoonde zoals gemeld veel meer problemen. In het verleden waren de lindes verschillende keren geknot, waardoor er zeer zware kruinen waren ontstaan. Bij een flinke storm was het risico van het uit elkaar breken van de stammen onder het gewicht van de takken zeker aanwezig. Als redmiddel was het opnieuw knotten van deze bomen voorgesteld en zo geschiedde. Het afgelopen voorjaar werden de kronen afgezet en bleef het minder fraaie beeld over zoals op de foto te zien is. Te hopen is dat de bomen over enkele jaren weer flink schot zullen hebben gevormd en dat het geheel weer een vitale indruk zal maken.

Frank Moens

Ditmaal is het woord aan de voorzitter van de redactie van Bomennieuws, dr. Aart A. de Veer. Geen echte gastauteur dus, maar wel iemand die zijn leven lang al nadenkt over bomen. Op gewone dagen heeft hij daar overigens weinig tijd voor. Dan is hij werkzaam bij DLO-Staring Centrum, Instituut voor Onderzoek van het Landelijk Gebied, in Wageningen.

Als baby in Middelburg, in 1940, zag ik een boom op het behang, zo'n randje vlak onder het plafond. Maar toen wist ik nog niet dat hij 'boom' heette. Ook wist ik niet wat al die ontploffingen te beduiden hadden. (Ook het Engelse woord boom had ik nog nooit gehoord.)

De eerste bomen die ik bewust als bomen gezien heb, stonden in het Volkspark in Enschede. We waren daarheen geëvacueerd omdat mijn vader gegijzeld was in Haaren. (Hij kwam later vrij maar toen bleven we in Enschede.) Het park vond ik als kleuter mooi. De bomen straalden rust en geborgenheid uit. Het viadukt waar ik onderdoor moest, op weg naar de kleuterschool, niet. Mijn moeder vertelde dat iemand een keer door een emmer heet water getroffen was, leeggestort vanuit een passerende kolenwagen.

Na de oorlog woonden we in Den Haag. We kwamen er in de zomer van 1945. De tuin was een onbeschrijflijke puinhoop want de buurt was vanwege het afschieten van V2's een tijdlang ont ruimd geweest. Een kinderwagen stak scheef uit de grond en overal lagen

restanten van meubelstukken. Maar achterin de tuin stond een rij Italiaanse populieren. Dat het populieren waren, heb ik pas later gehoord. En dat ze 'Italiaans waren' pas als onderzoeker.

Het ging erom dat ze alles hadden overleefd. Ze

schermden het achterliggende kazerneterrein af en je hoorde de wind erin ruisen. Ik hield van ze, al kon je er niet in klimmen.

In onze straat was laanbeplanting van iepen. In die tijd al ging het niet helemaal goed. Hier en daar was een zieke boom. Later vielen er echt gaten en werden de bomen vervangen. Het afvallende vruchtpluis en de bladeren in de herfst waren altijd een groot plezier. Uit het raam van mijn kamer op de tweede verdieping hield ik verkeerstellingen in juni. Dan zaten die iepen ronen wel eens in de weg! Door de Scheveningse bosjes fietsten we naar school. Het eerste stuk was nog vrij kaal, er was veel gekapt in de oorlog om brandhout te krijgen. Maar verderop was nog een stuk van het bos gespaard. Veel mooie oude eiken die het goed deden op die oude duingronden.

In de jaren '60 studeerde ik in Amsterdam. Ik heb 'maar' op zes verschillende adressen gewoond. Het mooiste was natuurlijk de Herengracht, waar ik de zwiepende iepetakken vanuit mijn zolderkamer-

raam kon aanraken. Bij de voordeur aanbellend bezoek kreeg doorgaans een sleutel aan een zakdoek-parachute toegeworpen. Een keer bleef die uiteraard in de iep hangen!

Mijn laatste Amsterdamse adres was de Kruitberg in de Bijlmermeer. Echte pioniers voelden we ons toen als eerste bewoners van deze polder, waar - volgens de brochure - de nachtegalen nog zongen. Het uitzicht vanuit de flat op de 10e verdieping was magnifiek. Het Groene Hart van Holland lag aan je voeten, waarbij de wilgen en de populieren als 't ware in een groene zee verzonken. Met ontzetting keek ik op de avond van 4 oktober j.l. naar de beelden van de vliegcramp die 'mijn eigen flatgebouw' had getroffen. Het rode beeld schoof voor het groene ...

Vanaf 1971 ben ik uit de Randstad weg: Rozendaal, Arnhem, Wageningen en Rhenen waren en zijn de groene plaatsen waar ik mijn gedachten zonder moeite op boombeelden kon en kan afstemmen. Bij mijn vorige werkgever, de Stichting voor Bodemkartering, kon ik in 1985 een promotie-

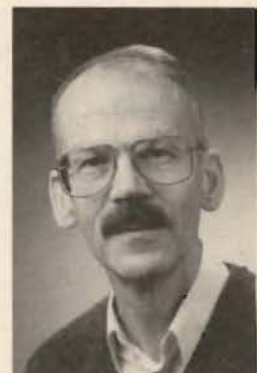
onderzoek naar opvallende bomen in het landschap (solitair en zo) afronden. In die tijd wist ook de Bomenstichting mij te enteren. Het landbouwkundige onderzoek van nu, uitgevoerd op de LUW (Landbouwuniversiteit Wageningen) en bij DLO (Dienst Landbouwkundig

Onderzoek), raakt in vele programma's aan het boomthema. Zo is mijn huidige instituut er o.a. bij betrokken door het uitvoeren van de programma's Landschapsontwikkeling en Bos- en natuurontwikkeling. Het zoeken naar haalbare 'combinaties' van landbouw, natuur en nog andere functies is daarbij vaak de centrale opgave.

In Rhenen vragen sinds enige tijd de monumentale paardekastanjes op de Koerheuvel de aandacht. Ze passen niet goed in het plan om de toren tot appartementencomplex te verbouwen, en dat past nu weer niet zo goed bij de ideeën van de Bomenstichting. Kappen en 'vervangen', verplanten (!), (te) sterk insnoeien of toch het plan zo aanpassen dat ze, zoals ze zijn, kunnen blijven: wat zal het worden? Als 'bomenstichter', mede-indiener van een AROB-beroepschrift, blij ik natuurlijk hopen op het laatste.

En als ik dan thuis kom, kijken de (te)vele bomen in mijn tuin mij aan en vragen mij hoe ik over hen denk. Mag ik dat later nog eens in Stamgasten opschrijven?

... een boom op het behang, zo'n randje vlak onder het plafond.

Aart de Veer

De computer beschermt de boom.

Technologie in dienst van de boom
een wereldwijde sponsoringstrategie van Bull.
De Stichting Arbor, opgericht door Bull,
zet zich in voor de bescherming van bomen en
bossen over de hele wereld.

**Worldwide
Information
Systems**

Bull Nederland N.V.
Hoogoorddreef 66-68
1101 BE Amsterdam Zuidoost
020 - 565 2111

Bull

Rob Buys haalt de natuur naar de stad

Mirjam Lammertink

Rob Buys is hoofd van de afdeling Plantsoenen in de gemeente Utrecht. Een boeiende functie waarin hij dagelijks de belangen van ondermeer bewoners, economische belangen en het belang van groen in een stad tegen elkaar moet afwegen. Blijft Utrecht de stad met de meeste monumentale bomen van Nederland? Op 22 september hadden we een gesprek met hem.

In het centrum van Utrecht, langs de singels en de Oude Gracht, maar ook in de vele binnentuinen, werden bij een inventarisatie duizenden oude, bijzondere bomen geregistreerd. De inventarisatie vond plaats nadat de Bomenstichting haar 'monumentenlijst' bekend had gemaakt. En nadat enkele daar op vermelde bomen gekapt waren om plaats te maken voor kantoorgebouwen. Het Utrechtse inventarisatierapport verscheen in 1991. Wat gaat er nu met het rapport gebeuren?

Buys: We werken nu aan een plan voor monumentale bomen. Dit najaar gaat er een voorstel naar de gemeenteraad en ik schat de kans dat het aangenomen wordt op zo'n 90%. Het plan houdt in, dat er een speciale procedure komt voor monumentale bomen. Als er een bouwvergunning wordt gevraagd, bijvoorbeeld. Bij de beoordeling gaan we een nieuw toetsingscriterium hanteren: staat de boom op de landelijke lijst, of hebben we hem zelf geregistreerd? Voor een monumentale boom wordt geen bouw- of kapvergunning meer verleend.

Tweede onderdeel van het plan betreft ons voorstel om alle eigenaren van geregistreerde bomen in te lichten en ze een instandhoudingsplicht op te leggen. Plus een aanbod om de gemeente het onderhoud van de boom over te dragen. Dan zijn ze van de zorg af en kunnen we zelf de bomen in de gaten houden.

Het instandhouden van monumentale bomen is zelfs een speerpunt van het groenbeleid in Utrecht. Als plantsoendienst verdedigen wij de bomen, bijvoorbeeld de iep op het Warendorffterrein en de eik op het terrein waar tot voor kort het Academisch Ziekenhuis stond. Voor beide bomen voeren we druk overleg met de Dienst Openbare Werken. Zij ontwikkelen plannen voor onder andere woningbouw en kantoren. Het blijft echter altijd een kwestie van belangenafweging: als we de eik bij het AZU willen behouden, dan kunnen er minder appartementen gebouwd worden. Dat maakt het voor de projektontwikkelaar weer een stuk minder interessant. De nieuwbouw moet er echter komen,

foto: Mirjam Lammertink

want we hebben ook te weinig woonruimte in Utrecht. Dat is vaak een moeilijke beslissing.

Gaan de bomen dus het onderspit delven?

Dat is natuurlijk niet de bedoeling. Er is nu al veel meer aandacht voor bomen in onze stad, met name de monumentale bomen staan in de belangstelling (er is zelfs een boekje in voorbereiding). Het feit dat een boom monumentaal is, verleent nu vooral status. Er wordt nu heel serieus gekeken of we zo'n boom kunnen behouden. Dat hebben we in elk geval bereikt. Totdat we gingen inventariseren ging dat heel anders. We hadden geen idee welke bijzondere bomen er op een terrein stonden.

Waar houdt uw dienst zich naast bomen nog meer mee bezig?

Buys: We werken nu veel aan plannen voor de lange termijn: het Groenstructuurplan van de gemeente Utrecht. Binnenkort wordt dat door de gemeenteraad goedgekeurd. We werken echter al een paar jaar volgens de ideeën van dat plan.

Wat houdt zo'n Groenstructuurplan dan in?

We zijn bezig om het beheer om te vormen van cultureel groen (geschoren grasvelden, aangehakte perken, met inzet van chemische bestrijdingsmiddelen) naar natuurlijk groen (ecologisch beheerd, met wilde inheemse planten, een natuurlijker aanzien). Het huidige beheer in de bestaande wijken wordt nu omgevormd. In nieuwbouwwijken beginnen we direct al met de aanleg van 'natuurlijk' groen. Chemische bestrijdingsmiddelen zijn in Utrecht taboe geworden.

Wat vindt het publiek ervan?

Via inspraakrondes en voorlichtingsavonden weten we dat men enthousiast is. Het natuurlijke groen wordt over het algemeen zeer gewaardeerd, alhoewel het soms ook problemen oplevert. Doordat we niet meer spuiten en minder onderhoud ple-

gen - ook als gevolg van bezuinigingen - komt er meer 'onkruid' tussen de stoeptegels te zitten. Vooral oudere mensen hebben daar last van. De stad verloedert en dat gaat nu echt een probleem worden. Zelf kunnen we niet alles, Utrecht is niet bepaald een rijke gemeente. Met behulp van barenpools proberen we nu opruimploegen te vormen, die in de wijken orde op zaken moeten stellen.

En werken de bewoners zelf ook mee?

Niet overal, maar er zijn wel diverse initiatieven. In sommige buurten organiseert men zelf schoonmaakacties. Ook zijn er buurten die zelf een deel van het plantsoenbeheer op zich nemen. Dat doen ze dan bijvoorbeeld in ruil voor toestemming om in het gemeenteparksoen barbecues te mogen organiseren. Bovendien kunnen ze zo toch de beplantingen krijgen die om meer onderhoud vragen, en die we dus als gemeente niet kunnen onderhouden. Het scheelt ons al met al geld, en het gaat de verloedering tegen. Door dit soort initiatieven zijn al hele tuinverenigingen ontstaan! Met sommige wijken hebben we een bruikleenovereenkomst gete-

kend, maar het gaat nog maar om een klein percentage. Dat is echter wel aan het stijgen!

Wat staat er nog meer in een Groenstructuurplan?

In ons plan hebben we ook ecologische routes aangegeven: wegen voor de natuur. Dieren en planten kunnen langs deze 'routes' de stad binnenkomen. De routes lopen langs wegen, fietspaden, grachten en dergelijke, daar waar zonder onderbrekingen een weg naar het hart van de stad loopt. Utrecht heeft een grote ecologische potentie, we vinden hier wilde planten en bijzondere vogels die je zelden nog in een grote stad aantreft. De bodem en de landschappelijke elementen in onze provincie zijn heel divers. De bodem is zeer gunstig voor natuurontwikkeling, zo halen we de natuur dus weer terug in de stad. De aanzet voor het Groenstructuurplan is al acht jaar geleden gegeven, inmiddels hebben we zelf een ecooloog in dienst. Ons doel is heel duidelijk om meer natuurlijk groen in de stad te creëren. Mogelijkheden voor natuurontwikkeling krijgen dan ook de hoogste prioriteit.

Herdenkingsbomen (slot)

Dick Polvliet

In het boek 'Bomen voor Oranje' heeft Dick Polvliet samen met fotograaf Rob Wandemaker verslag gedaan van zijn speurtocht naar Oranjabomen. Voor het Bomennieuws heeft hij een artikelen serie geschreven over bomen die in het boek niet aan bod kwamen. Met deze vierde aflevering besluit hij deze reeks

Het hekje rondom de Willem Alexanderboom, een eik, in Baarn.

Gevelde en herplante Oranjabomen

Op heel wat plaatsen in het land zijn of worden Oranjabomen geveld; per ongeluk of "onvermijdelijk". Vele zijn niet nader aangeduid of vastgelegd in het gemeentelijk "groenarchief". Zo bijvoorbeeld de Willem Alexanderboom te Baarn, aldaar in 1967

geplant bij de geboorte van de kroonprins. De huidige herdenkingsboom, een zomereik, is geplant in 1986 en wel voorzien van een fraai sierhek (nabij het Pekingpark). Een eeuw geleden heeft ook herplanting van een geveld Oranjeboom plaatsgevonden, en wel in Budel. Daar was in 1880 een Wilhelminaboom geplant ter gelegenheid van de geboorte van de kroonprinses. Twaalf jaar later, in 1892 dus, is deze boom het slachtoffer geworden van een ruzie tussen twee dorpsfanfares; wellicht een achterhoedegevecht tussen patriotten en prinsgezinden? In hetzelfde jaar werd een linde geplant, voorzien van een sierhek, dat er nu niet meer staat ... Het is te hopen dat het kruisbeeld, in 1935 onder deze boom gezet, voldoende bescherming biedt. (De boom staat in het centrum van de plaats "bie ut kruus".)

Nog meer acties anti Oranjabomen

In 1988 heeft de nationale planting van Beatrixbomen - ter gelegenheid van de vijftigste verjaardag van onze koningin - tot enkele anti-Oranjabomen-acties geleid. Zo werd het Oranjeboompje in Oisterwijk enkele dagen na de planting vrijwel geheel doorgezaagd door het actiecomité "Dood aan de koningin en haar bomen". En in Zaandam plantte een gemeenteraadslid in het Plantsoen van het Verzet een treurwilg, voorzien van een bordje met de tekst "150 jaar koningschap is genoeg". Deze boom was binnen anderhalve week verdwenen.

Het Oranjabomendrama in Wijhe

Een verhaal apart vormt de geschiedenis van de Oranjabomen in Wijhe. De Wilhelminaboom, geplant in 1898 voor het oude stationsgebouw en voorzien van een fraai sierhek, is in de jaren '40-'45 met hek en al verdwenen. Voor het nieuwe NS-gebouwtje staat nu een anonieme plataan. De Julianaboom, geplant in 1909, is tijdens een storm in de jaren 30 gesneuveld. Op dezelfde plaats is in 1937 een linde geplant ter gelegenheid van het huwelijk van prinses Juliana en prins Bernhard, voorzien van een sierhek; ook deze beide zijn verdwenen. Nu staat er op die plaats, op de grens van het oude en het nieuwe Marktplein een anonieme moeraseik, afkomstig van het nabijgelegen landgoed "de Gelder". De Beatrixlinde tenslotte, in 1988 geplant, werd tijdens ons bezoek bedreigd door het noodgebouw van de plaatselijke apotheker, die het bijzondere van deze boom nog niet ontdekt had, ook al stond daar wel een bordje bij. (Foto 2 op blz. 75 in het boek "Bomen voor Oranje"; dat is dus niet de plataan voor het huidige NS-gebouwtje. Foto 3 toont de genoemde boom op het Marktplein.)

Een taak voor Oranjecomités

Uit het bovenstaande blijkt wel dat Oranjabomen uit allerlei manieren bedreigd kunnen worden. Op een rondgang door het land troffen wij zeer veel anonieme, onbekende, ter plaatse niet geregistreerde Oranjabomen aan; wellicht zijn daarvan intussen weer enkele geveld. Slechts dankzij oudere, vaak hoogbejaarde inwoners, die de planting

nog hebben meegemaakt, konden deze achterhaald worden. Wat meer aandacht voor deze natuur/cultuurmonumenten zou geen kwaad kunnen. Misschien een taak voor plaatselijke Oranjecomités, tezamen met de afdeling Groenvoorziening van de gemeente? Op koningin nedag kunnen deze Oranjabomen dan het middelpunt van de oranje feesten vormen, zoals dat op verschillende plaatsen reeds het geval is, bijvoorbeeld in Kethel, en Loenen op de Veluwe. Zo blijven deze herdenkingsbomen onder ieders aandacht.

Aan de moeraseik (linker foto) op de grens van het oude en nieuwe marktplein in Wijhe valt niet te zien, dat deze boom dient als een soort vervanger voor verschillende Oranjabomen die in Wijhe hebben gestaan.

Het Beatrix boompje werd in 1988 geplant ter gelegenheid van de 50^e verjaardag van onze Koningin.

foto's: Rob Wandemaker

Prijzen voor Floriade-inzending Boom Bos Hout

De Floriade 1992 is achter de rug. De organisatie kan terugkijken op een geslaagd evenement, dat ruim drie miljoen bezoekers heeft getrokken. Driekwart daarvan waren buitenlanders. Dit zegt wel iets over de roem die onze bloemen en planten over de grens hebben.

Op maandagochtend 12 oktober om 7.00 uur stonden de eerste afbreekploegen alweer voor de deur. Langzamerhand verdwijnt nu het Floriadecircus. Als alles weg is, zullen er nieuwe artiesten verschijnen: de gemeente Zoetermeer zal dan het laatste deel van de nieuwe wijk Rokkeveen gaan bouwen. Na de sluiting werden de uitslagen bekend gemaakt van de prijzen die aan allerlei inzendingen werden toegekend. De gezamenlijke inzending Boom Bos Hout van Boomkwekerij Ton van den Oever BV, Bomenstichting, Centrum Hout en Stichting Bos en Hout viel ook enkele prijzen ten deel. Twee zilveren en twee bronzen medailles werden uitgereikt voor onderdelen van de inzending. Stichting Bos en Hout kreeg een zilveren medaille voor educatieve objecten, die het houtgebruik van de mens onder de aandacht brachten. Gebroeders Kapiteyn uit Breezand (sponsor van de inzending) zorgden in het voorjaar met hun bloembollen voor de nodige kleur. Zij ontvingen voor de tulpen en de hyacinthen een zilveren medaille. Boomkwekerij Ton van den Oever kreeg twee bronzen medailles; één voor de totale inzending van boomkwekerijge-

wassen en één voor enkele boomvariëteiten. Een mooi resultaat waarmee wij de inzenders van harte feliciteren.

Floriade 2002

Als het huidige ritme van eens in de tien jaar een Floriade zich voortzet, dan vindt er dus in 2002 weer een aflevering plaats. Een uitgebreid onderzoek onder de inzenders naar de ervaringen met deze Floriade zal mede bepalend zijn voor het doorgaan van een vierde aflevering. Ook de nieuwe lokatie komt hierin ter sprake. Definitief is nog niets, maar gedacht wordt bijvoorbeeld aan een lokatie in Drenthe, Twente of bij Eindhoven. We zullen het wel merken. In ieder geval kijken we terug op een vruchtbare en plezierige samenwerking met de mede-inzenders. Het onderzoek van de Stichting Bos en Hout naar de waardering van het publiek voor onze inzending moet nog worden uitgewerkt, zodat daar nog niets over valt te zeggen. We hopen in ieder geval dat de bijdrage van de Bomenstichting duidelijk heeft gemaakt wat onze doelstelling is en de naamsbekendheid wat heeft vergroot. 2002 is nog ver. De komende jaren staat ons veel te doen. Pas over zo'n vijf jaren zullen we weer moeten beslissen over deelname aan het 'bloemenpretpark'.

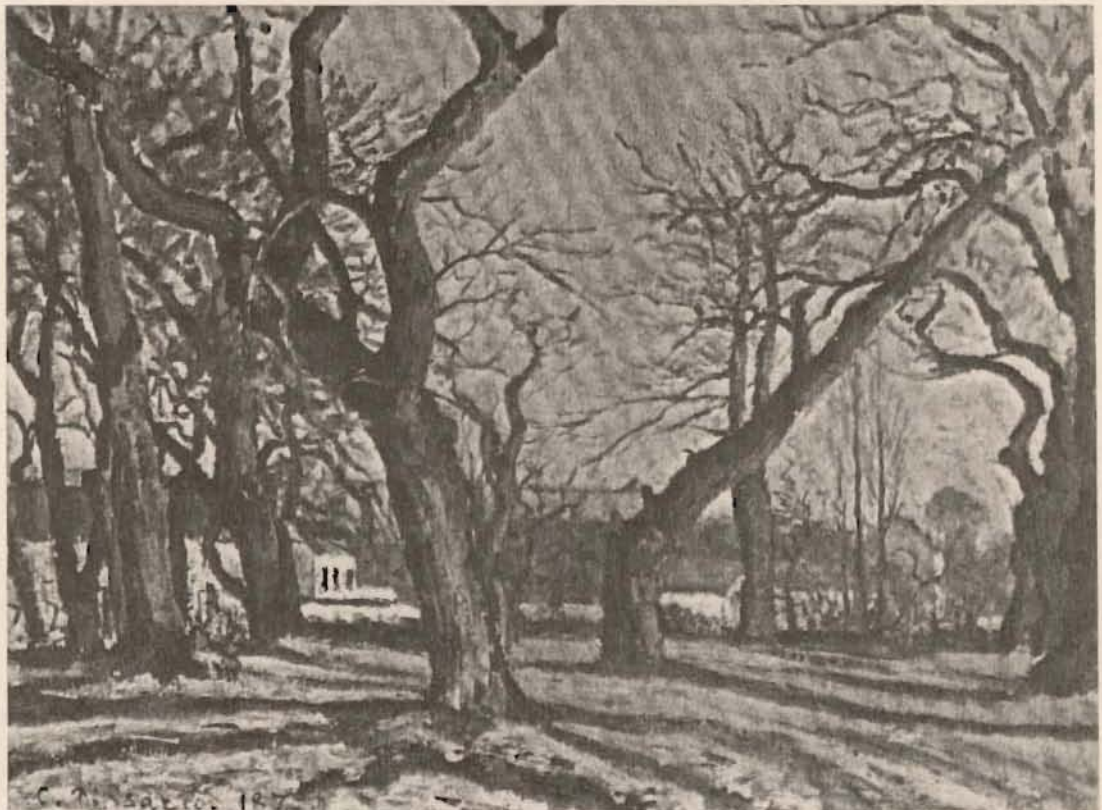
F.M.

De tamme kastanje in cultuur en kunst

Dr. J. Gremmen

De tamme kastanje (*Castanea sativa*), van oorsprong afkomstig uit het gebied van de Middellandse Zee, werd ongeveer tweeduizend jaar geleden tezamen met de wijnstok tijdens de veldtochten van de Romeinse legioenen naar noordelijke streken van Europa overgebracht. Sindsdien komt hij ook in de Pfalz voor, waar het klimaat gunstig is en hij zelfs nog op 300 meter hoogte voorkomt. In het gebied van de "Haardt" worden naast uitgestrekte wijngaarden ook kastanjabossen aangetroffen, die deels worden geëxploiteerd als opgaand bos met eik en grove den gemengd, deels als hakhout, het zogenaamde "Niederwald". Solitaire, oude tamme kastanjabomen komen nog hier en daar voor, bijvoorbeeld in de onmiddellijke omgeving van de "Villa Ludwigshöhe" bij Edenkoben. De geschiedenis verhaalt ons, dat Koning Ludwig I van Beieren en zijn gemalin, die nu en dan in dit zomerpaleis vertoefden, zeer bekoord werden door deze kastanjabomen.

Abbeelding 1
Camille Pissarro
"Châtaigniers à
Louveciennes"
Collectie A. Lewyt, New
York
Olieverf, jaar 1872

Dekoratieve boom

De tamme kastanje, die laat in het voorjaar uitloopt, heeft grote langwerpige, getande bladeren. Bovenaan de katjes-achtige bloeiwijzen komen talrijke mannelijke bloemen voor, terwijl zich onderaan slechts enkele vrouwelijke exemplaren bevinden. De later gevormde vruchten worden door een prikkelig omhulsel omgeven. In Duitsland spreekt men van Edelkastanie, in Frankrijk van Châtaignier en Marronier, in Italië van Il Castagno en in Engeland

van Sweet Chestnut. Tezamen met de beuk en de eik behoort de tamme kastanje tot de familie van de Fagaceae.

Toepassing en gebruik

Het is zeker geen toeval dat de tamme kastanje en de wijnstok in dezelfde streken voorkomen, daar beide veel warmte voor hun ontwikkeling nodig hebben. Deze "symbiose" heeft echter nog een tweede praktische kant, daar de tamme kastanje

sedert lange tijd ook de leverancier is van de zogenaamde "Wingertpfähle", die toepassing vinden in de wijnbouw. Tegenwoordig worden deze palen echter meer en meer door ijzeren vervangen, die langer meegaan.

In Tessin, hét land van de tamme kastanjes, heeft deze boom eeuwenlang een voorname rol in het dagelijkse leven van zijn bewoners vervuld. Hij voorzorg in de behoefte aan timmer- en brandhout; leverde bast, die rijk is aan looistof, voor de leerbewerking; palen voor de wijnbouw; vruchten als volksvoedsel; jonge bebladerde takken als wintervoer voor de geiten en de runderen en tenslotte afgevallen blad als strooisel voor de stallen. Helaas werd deze waarlijk unieke kastanjecultuur in het kanton Tessin in de jaren veertig door een zeer ernstige ziekte getroffen, veroorzaakt door de schimmel *Cryphonectria parasitica*, afkomstig uit Oost-Azië. Dit was niet alleen een ware ramp voor deze cultuur, maar tevens voor het gehele landschap, dat een grote verandering onderging. Jarenlang heeft de Eidgenössische Forschungsanstalt te Birmensdorf in Zwitserland zich intensief beziggehouden met het zoeken naar klonen die meer resistent waren tegen deze ziekte. Volgens recente berichten zouden deze nu beschikbaar zijn, zodat een come back van de tamme kastanje in Tessin mogelijk is.

De tamme kastanje in de kunst

De landschapschilderkunst heeft in het algemeen weinig belangstelling voor de tamme kastanje getoond. Zelfs in het oeuvre van Max Slevogt (1868-1932), een schilder pur sang van de Pfalz, ontbreken typische beelden.

Uit de befaamde School van de Franse Impressionisten zijn ons echter enkele schilderijen met zulke afbeeldingen bekend. Camille Pissarro (1830-1903), die vooral gefascineerd werd door het cultuurlandschap rondom Pontoise met zijn akkers, weiden en boomgaarden, schilderde de tamme

kastanjes, die rondom zijn woonplaats Louveciennes voorkwamen. Zijn schilderij "Châtaigniers à Louveciennes" (Collectie A. Lewyt, New York) is daarvan een mooi voorbeeld. Door de dikke lagen okerkleurige verf is er meer ruimte tussen de boomstammen ontstaan en een boeiende scha-

duwwerking. (Afbeelding 1)

Het gelijknamige schilderij in het Musée d'Orsay te Parijs laat ons een interessante groep kastanjeboomen zien in wintertijd.

Een tijdgenoot van Pissarro, de Engelsman Alfred Sisley (1839-1899) schilderde een kastanjebos met een hert, genaamd "Allée de châtaigniers près de la Celle-Sainte-Cloude", dat in de City Art Gallery van Southampton hangt.

We besluiten dit opstel over de tamme kastanjes met een illustratie van een kolossale, veelstammige boom, die in de omgeving van Napels voorkwam. Hij werd genaamd "Il castagno dei cento cavalli" oftewel "De kastanje met de honderd paarden", een waarlijk indrukwekkende verschijning. (Afbeelding 2). De prent is welwillend ter beschikking gesteld door dr. U. Heiniger (Birmensdorf).

Afbeelding 2
"Il castagno dei cento cavalli"
Tekening van G.B. Conti
Uit L. Fenaroli, in Tratt. di Agricoltura
Roma, 1945

Snoeien of slopen?

Deze foto werd mij toegezonden door een medewerker van de gemeente Bloemendaal. Een toelichting ontbrak, zodat je eerst zelf gaat gissen naar de bedoeling hiervan. Moest er misschien een hoogspanningskabel over deze tuin komen of hadden we te maken met 'te hoge' bomen in de aanvliegroete van een vliegveld? Een telefoontje naar Bloemendaal bracht opheldering; het was het resultaat van een SNOEIBEURT. Daarna werd mij de rest van het verhaal verteld en de man aan de andere kant van de lijn werd tijdens zijn relaas weer boos. De eigenaar van de eiken had ze door een 'bergbeklimmer' laten snoeien, omdat hij last had van schaduw. In een maand tijd zijn ze allemaal met een handzaag, dus vrij geruisloos, ontdaan van de kroon en op tien meter van de grond getopt. De medewerker van de plantsoendienst heeft het er niet bij laten zitten. De eigenaar kreeg een procesverbaal, een herplantplicht voor tien nieuwe eiken en hij krijgt voorlopig geen kapvergunning voor de 'schoorstenen'. Misschien moet naast een kapverbod ook wel een snoeiverbod worden ingesteld!

F.M

VAN DAM

BOOMVERZORGING

De Halmen 10
7383 BG Voorst
Telefoon 05758 - 1588

SNOEIEN MET HOOGWERKER OF KLIMTECHNIEK /
BOOMCHIRURGIE/GROEISTOORNISSEN/AFBOUW- EN
VELLING VAN BOMEN / ADVIES EN INVENTARISATIE

boomverzorging lei van dinther

Grootgenhouterstraat 122, 6191 NW Beek
Telefoon 046-377186

Devobo TOTAAL

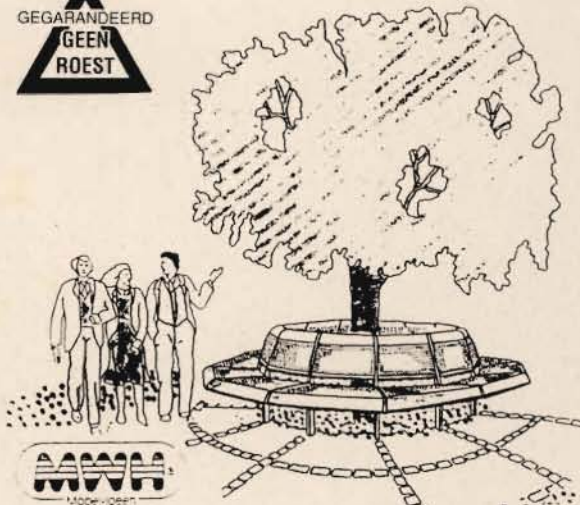
Advies en Aannemersbedrijf
bosbouw en groensector. Rondhouthandel.

Jan Steenstraat 12, 7412 TC Deventer, Tel. 05700 - 10909, Autotel. 06-52108147

Lid van:
Kring
Praktiserende Boomverzorgers

Voor PARK- CITY- en PROJECT-
meubilering de degelijkste en
meest uitgebreide systemen.

VRAAG DE GROTE KLEURENCATALOGUS.

inter-design id

postbus 217 6800 AE arnhem nederland
telefoon 085 - 4359 07 telefax 017 20 - 211 20

Bomendienst

heidemij

Postbus 177, 7300 AD Apeldoorn

Uitvoering

055-667722

boomverplanting, verzorging, velling
onderzoek en advies
groeiplaatsverbetering

boomkokers
klim- en verankeringsmaterialen
inventarisatie en beheersplannen

Nederlandse afvaardiging op Open Franse Klimwedstrijden presteert goed

In een buitenwijk van Parijs werden op zaterdag 19 september de Open Franse Klimwedstrijden gehouden. Voor de wedstrijden hadden 68 vertegenwoordigers uit zes Europese landen ingeschreven. Nederland was vertegenwoordigd met Henry Kuppen en Jan Borren, de nummers één en twee van de Nederlandse wedstrijden afgelopen zomer.

Vier onderdelen

De deelnemers kwamen op vier onderdelen uit. Beoordeeld werd of men de juiste technieken gebruikte en uiteraard was ook de snelheid belangrijk.

1. Het vrij klimmen, waarbij de deelnemer zo snel mogelijk m.b.v. een lijn naar een gemarkeerd punt moest klimmen en daar op een fluitje blazen.
2. Bij de behendigheid kwam het echte klimwerk aan de orde. Vanuit een centraal punt in de kroon moesten de klimmers 8 punten bereiken. Zeven daarvan waren in de kroon, het achtste bevond zich op de grond en kon slingerend worden bereikt.
3. Reddingsklimmen met behulp van een pop. De deelnemers moesten de pop die in een klimuitrusting in de boom in de hing op de juiste manier (volgens EHBO-voorschriften) uit de boom halen. De juiste handelwijze was belangrijk voor de score.
4. Het laatste onderdeel betrof het touwwerpen. Drie klimlijnen moesten zo snel mogelijk door drie verschillende hoepels gegooid worden die verspreid in de boom hingen.

Algemeen klassement

De 2e en 3e plaats werd ingenomen door Franse klimmers. De eerste plaats was voor een Belgische deelnemer. Het was voor de tweede keer in successie dat hij de eindoverwinning behaalde. De Nederlanders deden het prima. Jan Borren viel net buiten de prijzen in het totaal klassement en werd vierde. Henry Kuppen eindigde in het middenmoot van het deelnemersveld.

Deelnemers en publiek waren zeer enthousiast over het wedstrijdprogramma. Samen met de European Arboricultural Council is het bestuur van de Kring Praktiserende Boomverzorgers daarom in overleg over het opzetten van een Europese competitie.

Bomenpuzzel

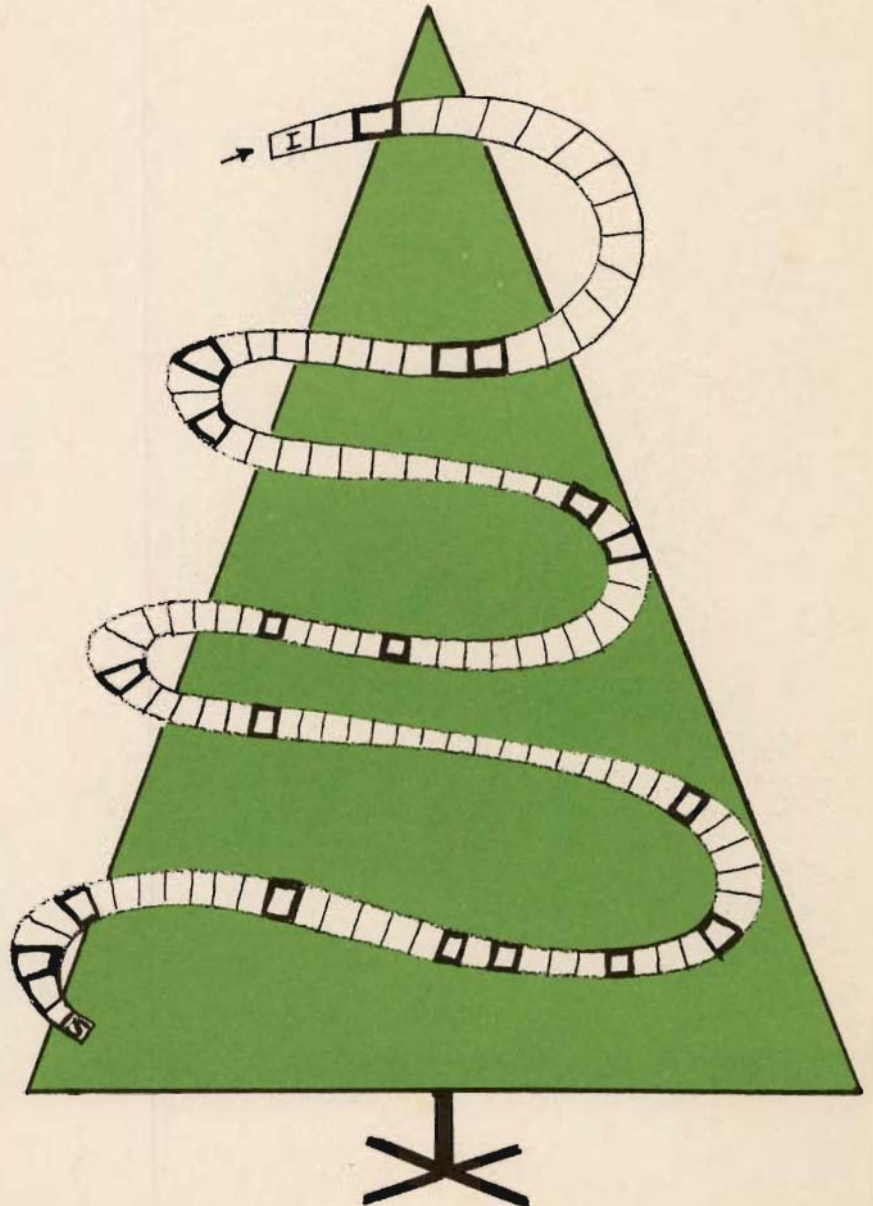
De kerstboom wordt ditmaal opgesierd door één lange slinger waarin de namen van 20 bomen moeten worden ingevuld. De eerste en de laatste letter van de slinger zijn reeds ingevuld. De vet omrande vakjes geven de begin- en eindletters van de tussenbomen aan. Elke boomnaam bestaat uit een aantal letterketens (bijvoorbeeld 'zoete kers' wordt gevormd uit ZOE, TEKE en RS). De letterketens zijn in alfabetische volgorde:

A, AAN, ABE, AG, AM, ANJE, BEI, BER, BOOM, CA, CIA, DE(2x), E, EDE, EI, EL, ES, HUS, IA(2x), IE, IN(2x), ITALIAAN, JE, K, KAS, KAST, KOEL, L, LIER, ME, MOER, N(2x), NO, OOT, OP, P(2x),

PAAR, PLAT, R(2x), REU, ROB, S, SEP, SLANG, SPA, TAM, TAN, TER, TOF, U, US.

Denk eraan dat de eindletter van een boom die tevens de beginletter van een volgende boom in de slinger is, in twee letterketens zit (respectievelijk achteraan en vooraan).

Stuur uw oplossing voor 1 februari 1993 naar het secretariaat en vermeld uw naam en adres. Onder de inzenders van een goede oplossing worden drie boekjes 'Dichter bij bomen' verloot. Medewerkers van het secretariaat en redactieleden zijn van deelname uitgesloten. Over de puzzel kan niet worden gecorrespondeerd.

Loofbomen in en buiten het bos

D.E. Boeijink, M. de Geus en B. Schalk
Uitgeverij: Dick Coutinho, Muiderberg 1992

Een goed determineerboek voor bomen is geen overbodige luxe: het bovenvermelde boek voorziet zonder twijfel in een behoefte. Het werk bestaat uit twee delen: deel I is een boekje in handig zakformaat, dat men tijdens de wandeling kan meenemen en dat op overzichtelijke wijze voldoende gegevens bevat om loofbomen en struiken te kunnen determineren. Wil men meer gegevens hebben, dan kan het tweede deel, dat in groot formaat is uitgegeven, worden geraadpleegd. Hierin vindt men in alfabetische volgorde van elke boomsoort de ondersoorten. Het boek is verlicht met een groot aantal zeer duidelijk tekeningen van takken, bladeren en vruchten. Aan het eind bevindt zich een uitgebreide literatuurlijst met 283 titels. De prijs van beide delen samen bedraagt f 98,50.

J. C.

Mijn boom

Mijn boom
het hele jaar door
Tekst en illustraties: Gerda Muller
Nederlandse uitgave in samenwerking met de Bomenstichting
vertaald door Els van Delden
Uitgeverij Ploegsma Amsterdam
Formaat: 21 x 29 cm
40 bladzijden, Gebonden f 24,50
Bestellen bij de Bomenstichting
ISBN 90-216-1064-7

Een schitterend geïllustreerd natuurboekje. Niet alleen voor kinderen, maar ook voor ouders en opa's en oma's om uit voor te lezen. Midden in het bos, op een grote open plek, staat de mooiste boom die Robert, Carolien en Benjamin kennen: een grote eik. Die eik is hun vriend. En de open plaats is hun geheim plekje. Daar rond die boom op die plek gebeurt van alles. Allemaal heel spannende dingen. Midden in de winter, als alles bedekt is met sneeuw, zien ze er de dieren rondscharrelen om eten te zoeken. In het voorjaar zijn de vogels er een nest aan het bouwen. En ze zien een reeget met kalfjes en eek-

hoortjes en bosuilen. Een paar maanden later, midden in de zomer gaan ze weer naar hun oude vriend en zelfs een keer bij volle maan. Ze moeten dan heel stil zijn en zien een wild zwijn met haar jongen bij de poel drinken. Het is enorm spannend

om te ontdekken welke dieren er bij hun eik rondscharrelen, en wat er allemaal groeit. De illustraties zijn haast nog mooier. Het geeft een duidelijk beeld van wat er in de verschillende seizoenen te zien is in een bos. Welke bloemen en paddestoelen er groeien. Welke vogels er in een bos rondvliegen en nestelen. Welke dieren er in een bos wonen, hoe een eikeltje ontkiemt en uitgroeit tot een boom van meer dan honderd jaar oud. Maar ook hoe zure regen ontstaat en waarom er ook bomen in een bos gekapt moeten worden. 'Mijn boom' is een fris geschreven boekje, met hele mooie illustraties over wat leeft en groeit, het hele jaar door, rond een boom in het bos. Voor kinderen en grote mensen, leuk om te lezen, om plaatjes te kijken en om voort te lezen.

R. d.W.

Natuurtechnisch bosbeheer

G. Londo
ISBN 90-220-1025-2
Prijs f 40,-

Bosgemeenschappen

S. van der Werf
ISBN 90-220-1039-2
Prijs f 70,-
Uitg. Pudoc-DLO, Wageningen. 1991

Deze twee boeken verschenen als delen 4 en 5 van het handboek 'Natuurbeheer in Nederland'. Dit is dus geen boek in de letterlijke betekenis; het zal uiteindelijk bestaan uit ca. 10 afzonderlijke boeken.

Het eerste boek is, zoals de titel al zegt, nogal technisch van aard. Het beschrijft de maatregelen die moeten worden genomen om de natuurlijke waarde van onze bossen te behouden, te herstellen en - op sommige plaatsen ook: - te ontwikkelen. Onderscheid wordt gemaakt tussen uitwendige en inwendige maatregelen. Ook recreatie komt aan de orde, een functie die naast houtproductie en natuurbehoud door het bos kan worden vervuld. In het tweede boek worden alle natuurlijke bosgemeenschappen van Nederland beschreven. Een sleutelwoord bij het bepalen van wat op een plek het natuurlijke bostype is, is de potentiële natuurlijke vegetatie. Deze kan meestal worden afgeleid uit de aanwezige kruiddlaag. Het bos dat feitelijk op een plek aanwezig is, kan hiervan sterk afwijken. Het lijvige boek bevat ook een determinatietabel, waarmee men snel bossen kan typeren. Beide boeken zijn voorbeeldig uitgegeven en bevatten tal van zwart-wit foto's, kaarten en diagrammen.

A.d.V.

Voor u gelezen

Natuur & Milieu - oktober 1992

De Vereniging tot instandhouding van de Hoogstamkultuur Bongert Bronkhorst te Schoonrewoerd bij Leerdam is op zoek naar nieuwe leden om meer oude boomgaarden, die met kap worden bedreigd, te kunnen gaan beheren. De vereniging werd in 1987 opgericht door natuurliefhebbers, die een 60 jaar oude hoogstamboomgaard in Schoonrewoerd van de kettingzaag hadden gered door het sluiten van een pachtovereenkomst met de eigenaar.

Tuinjournaal - oktober 1992

Pius Floris geeft een overzicht van de vindplaatsen in Nederland van de *Quercus x turneri* (Oostenrijkse eik). Deze boomsoort is een kruising van de zomereik met de steeneik (*Quercus ilex*). De kruising dateert van voor 1780 en vond plaats door de Engelse kweker Turner. Het is een groenblijvende tot halfgroenblijvende boom met leerachtig blad. Bladverlies is afhankelijk van het weertype in de winter. De boom is goed bestand tegen zoute zeewind. De kruin is zeer compact, laat weinig licht door: onderbegroeiing is vrijwel uitgesloten.

Milieudefensie - oktober 1992

Novib en Vereniging Milieudefensie beginnen samen een nieuwe actie om de Nederlandse vraag naar tropisch hardhout omlaag te brengen. Dit zal gebeuren onder de naam "Hart voor Hout". Konsumenten en grootverbruikers zullen drie jaar lang worden aangespoord om alternatieven voor tropisch hardhout te kopen. De actie is een vervolg op de in 1988 begonnen campagne "Hart voor het Regenwoud". Voor de nieuwe actie is een speciale telefoonlijn geopend: 020-6269161 (9-12 uur).

Grasduinen - oktober 1992

Geeft enkele aanwijzingen voor het planten van bomen in tuinen. Hierbij wordt ook melding gemaakt van de folderserie, die door de Bomenstichting is uitgegeven. Een dertiental boomsoorten wordt behandeld, welke geschikt zijn voor het planten in kleine tuinen.

Groen - no. 10 1992

In dit nummer worden verschillende aspecten van de arbeidsomstandigheden (o.a. de veiligheid) in het plantsoenwezen besproken. Er wordt aangegeven hoe gezond werken kan worden bevorderd en wie daar verantwoordelijk voor is.

Joop Comijs

Het W.H. Vliegenbos: Een renovatie Amsterdamse stijl

In nummer 5 van Bomennieuws is een tiental auteurs aan het woord over het thema "Lanen en Parken". Ik denk dat veel mensen die werkzaam zijn in gemeenten en dagelijks te maken hebben met (veranderingen in) het groen in deze artikelen herkenningpunten zien. En ik bedoel nu even niet de technische of de architectonische facetten, of de wrijving daartussen. Nee, in bijna alle artikelen komt de betrokkenheid van bewoners bij het groen duidelijk naar voren. De aandacht die plannemakers dienen te schenken aan inspraak wordt door elk der auteurs belicht. Dat inspraak kan leiden tot conflicten is logisch. Dat ontsporing zelfs mogelijk is, komt tot uiting in het artikel van Ruud Repko, over zijn ervaringen in Amsterdam Noord.

Als vertegenwoordiger van OMEGAM, Bureau Groenadvies, heb ik menige inspraakavond meegemaakt, meestal als onpartijdige toelichter van voornamelijk technische ingrepen. Zelden werden de plannen met het groen gezapig aangehoord; meestal kwam men heel gemotiveerd met op- en aanmerkingen. Gelukkig hadden zelfs de meest hectische avonden een positief einde. Eén enkele keer ben ik eens thuis gekomen met een rotgevoel. Omdat beide partijen, ambtenaren en bewoners, op geen enkele wijze tot elkaar gekomen waren. Zowel toen als na het lezen van Repko's artikel moest ik denken aan de woorden van Nixon: *"Probeer altijd je best te doen, geef nooit de moed op en hou altijd voor ogen dat anderen je kunnen haten. Maar ze winnen niet, tenzij jij ook gaat haten, want dan maak je jezelf kapot"*. (Nixon kende zichzelf blijkbaar.) Gelukkig zijn die buurtavonden meestal schitterend. Aan de onbevangen, eerlijke betrokkenheid van omwonenden bij hun groen kunnen we een voorbeeld nemen. "Piet hou nou je kakel maar 's een tijdje, die gemeentekereel heeft gelijk; 't zijn gewoon houten bomen". En heeft u zich bij de plannemakerij wel eens afgevraagd hoe Turken en Marokkanen een park beleven? Kijk, voor hen én voor ome Piet zijn die bomen en die parken nou bedoeld. Met het bovenstaande heb ik geprobeerd een ander beeld te geven van de manier waarop bewoners betrokken worden bij veranderingen in het groen. Gelukkig is het bewuste artikel van Repko niet representatief en het mag dan ook niet de 'Amsterdamse stijl' genoemd worden.

OMEGAM Bureau Groenadvies,
Evert Ros.

18 t/m 21 januari

Vakbeurs voor de Tuinbranche

Plaats: Jaarbeurs te Utrecht

Inlichtingen: 020-5491212,

RAI gebouw BV

25 t/m 28 februari

Tuinbeurs te Doetinchem

Voor het vierde achtereenvolgende jaar wordt deze tuinbeurs in de Houtkamphal in Doetinchem georganiseerd. De Bomenstichting is met een stand aanwezig

Openingstijden:

donderdag: 18.00 - 22.00 uur; vrijdag

14.00 - 22.00 uur; zaterdag: 10.00 -

18.00 uur; zondag 10.00 - 18.00 uur.

18 t/m 21 maart

Tuinidee '93

Aan het begin van de lente presenteert ook de Bomenstichting zich op deze tuinbeurs, die in en om het Autotron in Rosmalen wordt gehouden.

Openingstijden:

donderdag en vrijdag

van 11.00 - 18.00 uur

zaterdag en zondag

van 10.00 - 18.00 uur

Toegansprijs f 12,50; kinderen van

4 tot 12 jaar en Pas-65 f 10,-

24 maart

Boomfeestdag

Antiquariaat Jan Memelink

Flower Garden &
Botanical Books

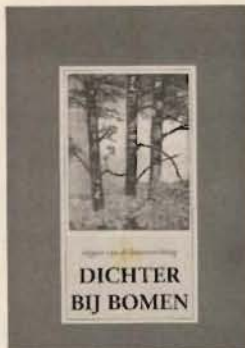
De 11^e catalogus met daarin 710 titels van meer en minder antiquarische boeken is verschenen. De catalogus kan worden besteld door f 6,50 over te maken op girorekening 2977110 van Antiquariaat Jan Memelink.

Mankesstraat 6,
2597 CN Den Haag
tel. 070 - 3240536
(bezoek na afspraak)

Dichter bij Bomen

Een groot aantal Nederlandse dichters, waaronder M. Vasalis en Jan van Nijlen, leverde een bijdrage voor deze bijzondere dichtbundel. Mieke Vis-Hamel bracht de gedichten bijeen. De etsen werden gemaakt door Philip Wiesman en Paulien Wittenrood. Voor bomenliefhebbers is dit een ideaal kado!

1980, 32 pagina's, gebonden, 3e druk
Speciale donateursprijs
f 16,50

MB-BOEK / MB-PROJECT

MB-BOEK/MB-PROJECT is een uitgebreid administratiepakket waarmee u op eenvoudige wijze uw projectadministratie, facturering en boekhouding verzorgt. Er is een versie voor het hoveniersbedrijf en een versie voor tuin- en landschapsarchitecten.

MB-BEHEER

MB-BEHEER is een beheerinstrument voor objecten in stedelijk en landelijk gebied: geschikt voor inventarisatie, werkplanning, naccalculatie, simulatie, het maken van gemeentelijke begrotingen, etc. Koppeling naar CAD-programmatuur op aanvraag.

MB-CALC

MB-CALC is een programma waarmee u op zeer eenvoudige wijze begrotingen kunt maken op basis van eenheidsprijzen of op basis van IMAG-tijdnormen.

BSW-PLANT

BSW-PLANT is een muisgestuurd plantselectieprogramma. Het programma valt op door de zeer hoge selectiesnelheid. Met BSW-PLANT kunt u ook plant- en bestellijsten maken.

MEER INFORMATIE ?

Voor overheid, instellingen, hoveniers en tuin- en landschapsarchitecten ontwikkelt Bakker, Spees & Werkman maatwerk-programmatuur. Het bureau maakt analyses en definitiestudies en geeft adviezen op het gebied van organisatie en efficiëncie. Het bureau biedt ondersteuning bij het werken met vele programma's.

Wilt u meer informatie over de activiteiten van Bakker, Spees & Werkman, bel dan onderstaand nummer. Wij sturen u graag een informatiepakket of maken een afspraak voor een demonstratie.

Bakker, Spees & Werkman
adviseurs groen en automatisering

prinsengracht 76 1015 dx amsterdam
tel. 020 - 6 381489 fax. 020 - 6 384 302

Zo'n boom laat je toch niet vallen?

De Bomenstichting moet steeds harder vechten om bomen te kunnen behouden. Steeds vaker wordt er door mensen een beroep op ons gedaan. Een grotere achterban en meer financiële middelen zijn onontbeerlijk als we bomen willen redden. Steun ons. Wordt óók donateur van de Bomenstichting!

Ja, ik doe mee.

- Ik word donateur en betaal minimaal f 35,- per jaar
- Ik word 65+ donateur en betaal minimaal f 25,- per jaar

Naam: Voorl.: Geb. jaar 19

Adres:

Postcode: Woonplaats:

Als donateur ontvangt u 6 keer per jaar Bomennieuws en 3 nieuwe afleveringen van de folderserie Bomen & ... Bovendien kunt u 2 keer per jaar deelnemen aan een donateursexcursie.

Deze bon kopiëren of uitknippen en in een geopende, ongefrankeerde envelop sturen naar: Bomenstichting, Antwoordnummer 9013, 3500 ZA UTRECHT. Bedankt!

